

i en moltes altres accs. anàlogues («transfert, transport», «conversion», «passage d'un endroit à un autre», «déplacement, migration», «levée du camp, décampement»), Beaussier. El *Tractat d'Agricultura* del sevillà Abenalauam (S. XII) li dona el sentit de «transplanter» (Dozy, 338b), i deduíem l'aplicació al canvi de conreu d'un any a l'altre del fet que aquesta arrel verbal s'aplicava especialment al temps anyal: *ḥaṣl* 'any' (àrab general) i *ḥaṣl* «annuel» (Boqtor).

En fi l'aplicació a una peça de terra en general, és pròpia de l'hispano-àrab: en el nostre *RMa.* (S. XIII) *tabuila* «ager», «pièce de terre» (pp. 49, 235). L'accentuació d'aquest mot femení està indicada com *tabuila* pel granadí *PAlc.*; però vulgarment es degué traslladar l'accent en *tabuila*, cf. el que passa amb un altre substantiu de la mateixa arrel, *'āḥīal*, que avui vulgarment es pronuncia *ahil* (Roland de Bussy, *L'Idiome d'Alger*, s. v.), i especialment el que va passar a *karāyūā*, pronunciat *karāyūa, d'on surt el nostre *ALCARAÛIA/alcarauilla*; veg. sobretot *tarús* a *RASSA*, i cf. encara casos anàlegs explicats a *FALUGA*, *MATAFALUGA*, *ALQUERIA*, *ALCALÀ* etc. Inútil ja repetir altres detalls que es poden veure en els tres articles meus ja citats.

DERIV.: *Ataüllar*, que a base de la idea de 'mesurar a ull l'extensió d'un camp', pren també els sentits de 'mirar, observar', 'albirar, afigurar', 'apuntar per tirar'; usual des del Baix Segre, i molt per Tortosa i Maestrat, fins a Xàtiva, Alcoi i l'extrem Sud valencià; ja a Tortosa 'escorcollar l'horitzó' amb la vista: «quan pasturen les raberes de cabres, i'l seu pastor --- una mà al front, l'altra apoiada al gaiat, *ataüllà* l'horitzó ---», «aixecant la vista, *ataüllàrem*, dalt la coroneta d'un cingle, lo famós castell de Miravets»; o bé 'espia, atalaiar, una cosa amagada': «la ventera tenia més flat que un gos perdiguer, i desseguida va *ataüllar* que duïen la bosseta plena», Vergés Paulí (*Espurnes* v, 172, 1117); Mestre i Noé: tort. «*ataüllà*: obirar» (BDC III, 86). En el Maestrat GaGirona, en el seu vocab., defineix «distinguir ab los ulls una persona o cosa entre moltes: *t'hai atauilat enmig la gent quan eixies de missa*», però ell mateix l'usa amb el valor de 'afigurar a distància': «la vista giren al llun --- i allà *ataullen* / a la Rambla Carbonera --- una host mora ---», *Seidia*, 35. És visible que tots ells, inconscients de les possibilitats derivatives del català, el prenen per un derivat de *ull*, cosa que no deixa d'influir una mica en llurs definicions.

Del Migjorn val., sovint a Monòver, *Canyis*, p. 60 (veg. *crevillat*, *CLIVELLA*): «y gen(t) pa dal y pa baix, que se recrea rosegàn y *ataüllàn* y pegàn colsaes» (*Canyissaes*, 45). J. G. M. en defineix els matisos com 'distingir amb la vista una determinada persona, observar bé, mirar amb deteniment, sobretot no escapar-se-li de la vista»; dels exs. que cita, copsats de gent pagesa, es dedueix també la idea de 'pegar llambregades': «ja t'he *ataüllat*», «*ataüllà* a eixe», «*ataüllen* les dones en eixir de missa»; (parlant d'un vicari): «m'imagina que és un senyor alt, gros, trempat... que *ataüllà* les dones»; i el localitza des de Xàtiva fins a

Alcoi i en algunes altres comarques del sud valencià (1955).

D'altra banda, però, el mot es transformà encara més, quan entrà en contacte amb els parònims *trafiquejar* i *treballar*, gràcies a l'accident fonètic de la repercussió de la líquida, que canvià *taüllar* en *traüllar*. Llavors, des de *traüllar* 'observar, vigilar' [S. xv], va passar a 'manejar un els afers a la seva manera', 'trafiquejar', 'dur un bon tragit anant i venint'; l'acc. més originària, 'vigilar de ferm, observar estrictament', és la que observem en textos del S. xv i fins xiv, junt amb altres entre les més pròximes a l'etimològica, 'esforçant-se en forma absorbent, sense parar': «qui vol guardar / tal bestiar [les dones] / --- / no hi basten cans, / murat castell / --- / tal carceller en va *trahulla*: / per cos d'agulla, / o portal vell, / vol pas camell / ---»; JRoig (*Spill*, 8499); *DAG.*: «*traullar*: esforzarse, trabajar con empeño: *lo diable que tant traulla per a pendre la nostra ànima*», en un text del S. xv.

Traüll: el passatger que va en una nau pesquera, que s'agita sens fi, estirant les grosses xarxes, es queixa «car lo *traüll*(l) del art / era tant que s movia, / que la nuyt ne lo dia / no pug<u> aver la caxa / per mudar-me ---» en el *Poema de la Vida Marina* de fi S. xiv (p. p. Massó, *RHisp.* ix, 247); i que aquí tenim *traüll* amb *-ll* i accentuat a la *ú*, fins si en dubtèssim, ens ho comprovaria el mot usat per MrnAguiló en les seves cartes, en forma quasi igual (un poc alterada per la *b* antihiàtica, i ja amb influència de *treball*): «mon pare la té llogada, y ens mudarem abans de festas: per fogir de tant *trebull*, y del amohino de la mudança, me'n vaig a Mallorca» (carta a Collell, 1869, *BABL* xii, 361); però ell mateix dóna com a usual mallorquina la forma sense epèntesi «*trabull* mall., tràfec, *fer traull*» en el *DAG*. Ja un altre cas espars en StVicentf: «axí com un capellà menave *traüll* en sa casa, axí com dehie hores, al moço: —Albardà! Vés a lenya!» (*Serm.* III, 11.7).

Modernament apareix en comarques dels tres angles del Princ., encara en sentits semblants. A Cerdanya: «*traüllar*: tenir tragí, dar-se combat, anar i venir, bellugar-se; *traüll*: acte de traüllar i son efecte» (BDC II, 57); amb aquests sentits de 'anar i venir, bellugar-se' vaig sentir-lo jo a les muntanyes del Camp de Tarragona: «haurien de ser en aquella casa però no s'hi veu *troullà* ningú» (Alforja, 1936); en el Priorat «*traullar*: trafiquejar» (a Poboleda, *Butll. Cl. Pi. Tssa.* II, 171); i també a la punta NO. (amb definició insuficient) «*traüllà*: treballar» (CPol, *Vall d'Aneu*, 27).

A Mall. hi ha d'una banda el matis de 'trafiqueig manifestar': «*trabullar*: manejar los negocios a su modo o mezclarse en todos», *DAMen*. Però també és 'trastejar, afanyar-se': «hora baixa, --- a veure el tros del Camp-Roig; el *sen* Pere mirava el sembrat, palpava els arbres --- *traüllava* una mica, y se'n tornaven entrada de nit ---», JnRosselló (*Manyoc*, 82). I el més freqüent és encara el de 'maldar', 'patir durament per alguna cosa' (BDLC XIII, 17); «maldar, treballar» entre els pastors de cabrum manacorins (BDLC ix, 349),